

МЕКЕМЕ БАСШЫЛАРЫНА

Т.Рысқұлов ауданының білім бөлімі Сізге, Жамбыл облысы әкімдігінің білім басқармасының оқу-әдістемелік орталығының 2025 жылғы 26 наурыз күнгі №1240 санды шығыс хатына сәйкес мектеп басшыларының басқарушылық идеялары мен шығармашылық белсенділігін арттыру мақсатында ІІІ аудандық «DIRECTOR'S CUP» дебат турнирі өткізілетіндігін хабарлайды.

Осыған орай, қосымшадағы Ережеге сәйкес аудандық дебат турниріне қатысуға **2025 жылдың сәуір айының 8-не** дейін аудандық білім бөлімінің ұйымдастыру комитетінің abb_gauharjan@mail.ru электронды поштасына қатысушы командалардың сұраныстарын жолдауларыңызды сұранады.

Өтетін орны: Т.Рысқұлов атындағы мектеп-лицейі

Басталуы: 10:00-де

Қосымша: 5 парақта (дебат Ережесі қосымша тіркеледі)

**Т.Рысқұлов ауданының
білім бөлімінің басшысының
міндетін уақытша атқарушы**

 Б.Самылтыров

Орындаған: Г.Ногайбаева
Тел: 2-14-10

БІЛІМ БЕРУ ҰЙЫМЫ БАСШЫЛАРЫ АРАСЫНДА ҰЙЫМДАСТЫРЫЛАТЫН ІІІ АУДАНДЫҚ «DIRECTOR'S CUP» ДЕБАТ ТУРНИРИНІНГ ЕРЕЖЕСІ

Бұл Ереже білім беру ұйымы басшылары арасында ұйымдастырылатын аудандық дебат турнирін дайындау және өткізудің мақсатын, міндеттерін, бағдарламасын және тәртібін бекітеді.

Ұйымдастырушылар:

Т.Рысқұлов ауданының білім бөлімі

Қатысушылар:

Іс-шара аудандық деңгейде ұйымдастырылады. Қатысушылар ретінде білім беру ұйымдарының басшылары шақырылады.

Ресми құжаттар

- Дебат турнирі Ережесі
- Дебат турнирі бағдарламасы

Жұмыс тілі

Қазақ тілі

Өткізу кезендері:

- ✓ аудандық кезеңі - 2025 жылғы 11 сәуір күні өткізіледі;
- ✓ облыстық кезеңі - 2025 жылғы 25 сәуір күні өткізіледі.

Негізгі шаралар:

Дебат турнирі сайыс нысанында өткізіледі.

Білім беру ұйымы басшыларымен кездесу.

АУДАНДЫҚ ДЕБАТ ТУРНИРИ ӨТКІЗІЛУ ТӘРТІБІ

ІІІ Аудандық дебат турнирі **2025 жылдың 11 сәуір күні Т.Рысқұлов атындағы мектеп-лицейінің** базасында ұйымдастырылады.

Аудандық дебат турнирінің мақсаты – еліміздің жаһандану кезеңіндегі мемлекетіміздің дамуы негізінде мектеп басшысының көшбасшылық қабілетін, зияткерлік әлеуетін жан жақты аша түсуге, қоғамға танытуға бағытталған. Дебат турнирі қатысушылардың басқарушылық идеялары мен шығармашылық белсенділігін, өз көзқарастары мен ұстанымын жеткізе білу қабілеттерін дамыту.

Дебат турнирі бағдарламасы қатысушылардың келіп түскен тапсырыстар мен ұсыныстар негізінде қалыптасады және бекітіледі.

Турнир уақыты: сөз сөйлеу дебат турнирінің ережесіне сай өтеді және сөз сөйлеу ретімен қарарлардың ойнатылуы жеребе тастау арқылы анықталады. Турнир дебаттың Американдық парламенттік форматына (АПФ) сәйкес жүргізіледі.

Турнирдің жеңімпаз командалары дипломдармен марапатталады. Аудандық кезеңге қатысатын командалар мектеп басшыларының сұранысына қарай шектеусіз қатыса алады. (әр команда екі адамнан тұрады) Үздік спикер анықталады.

Аудандық дебат турниріне қатысу шарттары

Аудандық дебат турниріне қатысуға **2025 жылдың сәуір айының 8-не** дейін аудандық білім бөлімінің ұйымдастыру комитетінің **abb_gauharjan@mail.ru** электронды поштасына қатысушы командалардың сұраныстары жолдануы тиіс.

Дебат турниріне қатысу сұранысында қатысушы команда мүшелерінің А.Т.Ә (толық), аудан, қала, жұмыс орны, лауазымы, ғылыми атағы туралы ақпарат, байланыс телефоны, қатысушының электрондық поштасы көрсетілуі керек.

Дебат турнирінің қарары (тақырыбы):

1. Бұл палата мұғалімнің кез келген қосымша жұмысы бағалануы керек деп есептейді.
2. Бұл палата мемлекет әлеуметтік желінің дамуын реттеу керек деп есептейді.
3. Бұл палата білім беру сапасын арттыруда халықаралық зерттеулердің қажеттілігі бар деп есептейді.
4. Бұл палата отбасы құндылықтарын нығайту бағытындағы мемлекеттік саясат сәтті/нәтижелі деп есептейді.
5. Бұл палата мұғалімнің кәсіби дамуы әр мұғалімнің өз жауапкершілігі деп есептейді.

Американдық парламенттік формат

Америкалық парламенттік формат (АПФ) – бұл *Парламенттік* тұрпаттағы дәйектердің, тапқырлықтың және риторикалық қасиеттердің сайысы. Әрқайсысы екі ойыншыдан тұратын екі команда – *үкімет* пен *оппозиция* қаралуға ұсынылған *қарарды* талқылайды. Әр раундқа жаңа *қарар* таңдап алынады. Пікірсайыс барысын *Палата Спикері* басқарады, сонымен бірге сайыстың төрешісі қызметін атқарады. Егер раундта бірнеше адам төрешілік етсе, онда олардың арасынан бір *Палата Спикері* таңдап алынады. Американдық парламенттік формат дәл зерттеу мен дәлелдер жинауға емес, тез сыни ойлауға, логикалық ойлауға және сараптамалық талдауға негізделген.

Қарар – дебаттардың тақырыбы. Пікірсайыстардағы пікірталас мәселелерінің негізгі тақырыптары – бұл Қазақстан Республикасының тұрақтылығы мен гүлденуі, бұл әрбір азаматтың елдің серпінді дамуына жеке қатысуы, қоғам игілігі үшін жұмыс істеуге деген ықыласы мен қабілеті, туған ел игілігі үшін балалар мен жастардың шығармашылық және ғылыми әлеуетін іске асыру, Қазақстанның дәстүрлерін сақтау және мәдени мұрасын көбейту.

Спикер және оның сөзі:

Премьер-министрдің (ПМ) конструктивті сөзі - 7 минут:

➤ бірінші спикер пікірталастың анықтамасын (немесе моделін/механизмін) белгілейді, олар оппозиция командасына пікірталасқа қолайлы орын беру үшін тақырыптың қарапайым мағынасына жақын болуы керек;

- өзінің кейсін нақты және айқын таныстырады;
- кейсті бірнеше тәуелсіз дәлелдер көмегімен қолдайды.

Оппозиция көшбасшысының конструктивті сөзі (ОК) – 8 минут.

- үкіметтің механизміне, анықтамасына, қалыптасқан жағдайына қарсы шығуы мүмкін, бірақ сіздің механизміңіздің, анықтамаңыздың, қалыптасқан жағдайдың шын мәнінде сәйкес келетінін анықтап түсіндіру қажет;
- үкіметтің дәйектерін терістейді;
- өзінің кейсін нақты және айқын таныстырады;
- кейсті бірнеше тәуелсіз дәлелдер көмегімен қолдайды.

Премьер-министр орынбасарының конструктивті сөзі (ПМО) – 8 минут:

- оппозицияға шабуыл жасайды;
- үкімет кейсін нығайтады;
- жаңа дәлелдер келтіре алмайды.

Оппозиция көшбасшысы орынбасарының конструктивті сөзі (ОКО) – 8 минут:

- үкімет мүшесіне қарсы;
- оппозиция кейсін нығайтады;
- жаңа дәлелдер келтіре алмайды.

Парламенттен сөз сөйлеу (әр адамға сөз сөйлеуге 1 минут, 3 көрерменнен артық емес, әр парламентарий екі позицияға да қатысы жоқ өзінің субъективті пікірін білдіреді).

Оппозиция лидерінің сараптамасы (ОЛ) – 4 минут (жаңа дәйектерге және ребатлға тыйым салынған):

- пікірталастың негізгі тақырыптарын айтып шығады;
- оппонентке қатысты өз кейсінің айқын артықшылығын көрсетеді;
- көзқарастар қақтығысының нақты көріністерін береді (дихотомия);
- қорытынды шығарады.

Премьер-министрдің (ПМ) талдауы – 5 минут (1 мин. ребатл, 4 мин. сараптама, жаңа дәйектерге тыйым салынған);

- раундтың қорытындысын шығарады;
- раундтың негізгі және сыни кезеңдерін айтады;
- оппонентке қатысты өз кейсінің айқын артықшылығын көрсетеді;
- көзқарастар қақтығысының нақты көріністерін береді (дихотомия);
- қорытынды шығарады.

Турнирдің қарары. Келтірілген қарар бойынша команда міндетті түрде өзінің кейсін Американдық парламенттік форматына (АПФ) сәйкес дайындау қажет.

Дәйектеме және сараптама. Бұл – парламенттік дебаттың іргетасы. Тұжырымдар мен эмоцияға ғана жүгінетін топтан, тізбектелген, логикалық сараптама жүргізген топ сенімді жеңіске жетеді. Дәйектер нақты, сенімді әрі қарсыластардың құндылықтарымен қақтығысты камтамасыз ететіндей болуы керек.

Мазмұны. Парламенттік дебат фактілер мен статистикаға негізделмесе де, шынайы өмірден алынған мысалдар мен дәлелдерді білу Сіздің позицияңызды нығайту үшін әрдайым көмектеседі. Сізді сараптау міндетінен құтқаратын тірек ретінде дәлелдерді қолданудың қажеті жоқ, дегенмен олар абстрактілі дәйектемені күшейту үшін қызмет ете алады.

Терістеу. Белгілі бір мәселеде өз көзқарасыңызды білдіру жеткіліксіз, қарсыластардың дәйектеріне тікелей қарсы тұрғаныңызға және сәтті қарсы тұрғаныңызға көзіңізді жеткізіңіз. Тағы да, раундта автоматты түрде жеңу не жеңілу үшін ұмытылып кеткен дәйек жеткіліксіз (егер бұл ең маңызды дәйек болмаса), бірақ сіз жеңгіңіз келсе, мықты терістеудің мәні өте зор.

Сөз құрылымы. Төрешілер дәйектері нақты белгіленіп ұсынылған сөзді жоғары бағалайды. Дәйектеменің әр түрлі сызықтары нақты бөлініп тұруы тиіс. Мұны дәйектерге сілтеме жасау арқылы істеуге болады (не басқа да технологияларды қолдануға болады). Ребатлда раундтың ең маңызды тұстарын қысқа әрі мықты қозғап, детальдарға тым беріліп кетпегені жөн.

Стиль және риторика. Дәйектерді ұсыну мәнерінің маңыздылығы дәйектердің өздерінен кем емес. Тізбектелген, нақты әрі сенімді сөз төрешілерге тиісті әсер етеді. Риториканың әртүрлі техникаларын қолдану сөзіңізге қуат беріп, презентацияларыңыз бұдан тек әрлене түседі.

Әзіл-сықақ. Әзіл – парламенттік дебаттың маңызды бөлігі, оны қолдану сөзіңіздің әсерін өсіре алады. Әзіл, орынды сарказм, күлкілі мысалдар мен анекдоттарды төрешілер жоғары бағалайды. Орынсыз қалжың, намысқа тиетін әзілдер мен асыра сілтеушілікті төреші бағаламайды. Ұтымды әзіл мықты құрал болуы мүмкін, төрешілер шешім қабылдар кезде мұны ескереді.

Сұрақтар. «Сұрақтарды» пайдаланған дебатер раунд бойы артықшылыққа ие болады. Өткір сұрақ қою мен оған тез әрі ұтымды жауап беру арқылы өзіңіздің суырып салма ойлау қабілетіңізді көрсетесіз, бұл қасиетті төрешілер жоғары бағалайды.

Топпен жұмыс. Дебатшылардан топтық жұмыс, бір-бірінің дәйектерін күшейту және раунд бойы философияны біртіндеп дамыту күтіледі. Өз әріптесіңізге қарама-қайшы келмеңіз, одан да ертерек енгізілген дәйекті кеңейтіп, өз әріптесіңізге мақсатқа жетуге көмектесіңіз.

Спикерлік ұпайлар. Раундқа берілген бағамен қатар төреші әрбір спикерге 1 ден 30 ұпайға дейін «спикерлік ұпай» береді. Өзінің атына қарамастан спикерлік ұпайлар тек спикердің стилистикалық қабілетіне ғана байланысты емес. Дәлірек айтқанда, олар спикер көрсеткен дебаттың жалпы дәрежесін – дәйектеме, сараптама, терістеу стилі мен риторикасын қоса көрсетеді.

**ІІІ АУДАНДЫҚ «DIRECTOR'S CUP» ДЕБАТ ТУРНИРИНЕ ҚАТЫСУҒА
СҰРАНЫС**

Команда нөмірі	Ауданы, (қала)	Мектебінің атауы	А.Т.Ә. (толық)	Лауазымы	Ғылыми атағы	Байл. Телефон нөмірі	Эл.поштасы
1 команда							